

Vlaams
Parlement

ingediend op **764** (2020-2021) – Nr. 1
3 mei 2021 (2020-2021)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Karin Brouwers

over de fusie van Buitenlandse Zaken met Kanselarij,
de diplomatieke loopbaan, de mondiale uitdagingen
en de samenwerkingsakkoorden van 1994

*Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme:*

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Gwendolyn Rutten, Emmily Talpe;
Björn Rzoska, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Martine Fournier, Orry Van de Wauwer;
Marino Keulen, Bart Tommelein;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneeckhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichting door Julie Bynens, secretaris-generaal van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken	4
1.1. Fusie van Kanselarij en Buitenlandse Zaken	4
1.2. Nieuwe diplomatieke loopbaan.....	7
1.3. Samenwerkingsakkoorden	9
1.4. Mondiale uitdagingen.....	10
1.5. Vlaamse ontwikkelingssamenwerking	11
2. Vragen van de leden	13
2.1. Tussenkomsst van Karin Brouwers.....	13
2.2. Tussenkomsst van Karl Vanlouwe	14
2.3. Tussenkomsst van Emmily Talpe	15
2.4. Tussenkomsst van Joris Nachtergaele.	16
3. Antwoord van Julie Bynens	17
3.1. Vragen van Karin Brouwers	17
3.2. Vragen van Karl Vanlouwe	19
3.3. Vragen van Emmily Talpe.....	20
3.4. Vragen van Joris Nachtergaele.....	22
3.5. Tussenkomsst van Johan Deckmyn	23
Gebruikte afkortingen.....	24
Bijlage: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op 9 maart 2021 hield de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme een gedachtewisseling met Julie Bynens, secretaris-generaal van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken, over de volgende onderwerpen: de fusie van Kanselarij en Buitenlandse Zaken, de nieuwe diplomatieke loopbaan, knelpunten met de samenwerkingsakkoorden van 1994, de mondiale uitdagingen en de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking.

Haar presentatie is beschikbaar op de [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

1. Toelichting door Julie Bynens, secretaris-generaal van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken

1.1. Fusie van Kanselarij en Buitenlandse Zaken

Julie Bynens start met de fusie van de twee departementen die was aangekondigd in het Vlaamse regeerakkoord, evenals de fusie van de beleidsdomein Kanselarij en Bestuur met het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen. In het regeerakkoord stond ook de creatie van de specifieke cluster Justitie en Handhaving binnen het gefuseerde beleidsdomein, met een agentschap dat op dit moment in de steigers wordt gezet (slide 4).

Ook werd de opdracht gegeven om een aantal diensten uit het voormalige Departement Kanselarij en Bestuur te herclusteren (slide 5) en naar andere entiteiten binnen de Vlaamse overheid te brengen met het oog op synergieën. Ze noemt onder meer de dienst Preventie en Bescherming, de dienst van de Gouverneurs en alles wat met het crisis- en risicomangement te maken heeft.

Ze toont het organogram met de oude situatie (slide 6) met de twee in het geel omcirkelde departementen. In de nieuwe situatie wordt duidelijk dat het departement een behoorlijk groot beleidsdomein geworden is: Kanselarij, Buitenlandse Zaken, Bestuur en Justitie.

Met het oog op de fusie die in het regeerakkoord is aangekondigd en waarbij de regering had gevraagd om al tegen de zomer van 2020 een eerste concreet resultaat voor te leggen, zijn er vier trajecten opgezet (slide 7).

1.1.1. *Traject kerntaken*

Het eerste traject gaat over de kerntaken van het departement: waar zetten we expliciet op in, waar zetten we meer op in, wat moeten we misschien minder doen?

1.1.2. *Organisatieprincipes*

Het tweede traject focust op de organisatieprincipes. De voormalige departementen hadden immers een wat andere organisatiecultuur en -structuur. Zo was het voormalige Departement Kanselarij en Bestuurszaken een vlakke organisatie met zelfsturende teams en was het Departement Buitenlandse Zaken op een iets klassiekere leest geschoold met afdelingen. Het was een hele uitdaging om één nieuwe organisatiecultuur en -structuur op te zetten waar iedereen zich in thuis voelt. Er is gekozen voor een participatieve benadering waarbij alle personeelsleden inspraak hadden of althans konden aangeven wat voor hen belangrijk is om het nieuwe departement ook effectief te kunnen laten draaien. Want de grootste kracht van de organisatie zijn de personeelsleden die elke dag aan het werk gaan.

1.1.3. *Afstemmen technische werven*

Een derde traject bestond uit technische werven: het afstemmen van de IT-afspraken, het integreren van het personeelsbeleid, het opmaken van een geïntegreerde begroting enzovoort. Ook heel wat juridische zaken die tot een fusie moesten leiden en afspraken in het kader van het nieuwe beleidsdomein over bijvoorbeeld de coördinatie van parlementaire vragen, maar ook klachtenmanagement en de coördinatie van de BBT kwamen aan bod.

1.1.4. *Fusie van het beleidsdomein*

Het vierde traject was de fusie met de aanname van het organisatiebesluit dat het nieuwe departement en het nieuwe beleidsdomein bevestigt vanaf 1 september 2020. Ook het overdrachtsbesluit is toen door de Vlaamse Regering aangenomen, waarmee de andere opdrachten uit het departement zijn gehaald en zijn overgegaan naar andere entiteiten, inclusief het personeel en de bijbehorende middelen.

1.1.5. *Timing*

Een fusie die formeel vorm heeft gekregen, moet nog verder in de praktijk uitgerold worden met het afstemmen van processen, het verdelen van werkpakketten, het opmaken van heldere doelstellingen over de nieuw gefuseerde diensten heen enzovoort. Ook het nieuwe organogram is uitgetekend en werd voorgesteld aan het personeel eind december. Alles wordt nu in het werk gesteld om met die nieuwe structuur van start te gaan op 1 juli 2021 (slide 8).

1.1.6. *Vier inhoudelijke structuurelementen*

Het nieuwe departement dekt vier inhoudelijke structuurelementen of beleidsvelden: Ondersteuning Vlaamse Regering, Rampenschade, Buitenlands Beleid en Ontwikkelingssamenwerking (slide 9). Die zijn opgenomen in het organisatiebesluit dat de juridische basis vormt voor het fusiedepartement, waarin ook de bevoegdheden verder zijn geëxpliciteerd.

1.1.7. *Bevoegdheden*

In het beleidsveld Ondersteuning van de Vlaamse Regering (slide 10) zijn een aantal zaken verder geëxpliciteerd ten opzichte van het vorige organisatiebesluit. Daarbij is rekening gehouden met een aantal nieuwere tendensen zoals de vrijwaring van strategische belangen. Dat is meer en meer een rode draad in het beleid dat alle bevoegde ministers voeren. Ook het Vlaamse Bouwmeesterschap en de Vlaamse openbare statistieken zijn expliciet meegenomen als onderdeel van het departement.

1.1.8. *Missie en visie*

Ook de missie en visie zijn geformuleerd (slide 11).

De algemene principes voor het nieuwe departement worden (slide 12):

- onze opdrachten zijn leidend (het werk is de baas);
- onze opdrachten bepalen welke teams we hebben en teams zijn de basis van onze werking;
- we stimuleren samenwerking binnen en tussen teams en zetten volop in op synergieën (hubs);
- focus op gedeeld en coachend leiderschap.

1.1.9. *Nieuw organogram*

Het nieuwe organogram (slide 13) bestaat uit vijf afdelingen die de basis vormen van het toekomstige departement.

De afdeling Strategie, Coördinatie en Communicatie herbergt een aantal teams die heel sterk inzetten op de onderbouwing van de strategische visie en op strategische inzichten en analyse. Ook de coördinatie van de parlementaire vragen is daar ondergebracht. Verder is er een dienst die inzet op de coördinatie van de overlegorganen binnen de Vlaamse overheid, om ervoor te zorgen dat de Vlaamse Regering coherent en consequent een visie ontwikkelt op een aantal zaken. Er is ook het team belanghebbendenmanagement om de externe actoren en stakeholders op gezette tijden te betrekken. Ook de interne en externe communicatie is in een apart team ondergebracht. Ten slotte is er een team strategische dossiers en projecten om op een flexibele manier te kunnen inspelen op vragen zoals het relancebeleid van de Vlaamse Regering, dat in het departement wordt gecoördineerd.

Een tweede horizontale afdeling is de afdeling Organisatie waar heel wat elementen rond interne werking ondergebracht worden: het personeelsbeleid, het IT-beleid, financiën en begroting enzovoort.

En dan zijn er nog drie afdelingen die elk eigen karakteristieken hebben. Ten eerste is er de afdeling Kanselarij die heel sterk focust op de ondersteuning van de werking van de Vlaamse Regering. Ook vertalingen en taaladvies, de dienst Protocol en het Rampenfonds zijn er gehuisvest.

Een tweede afdeling is voorlopig Samenwerking Buitenland gedoopt, maar de collega's krijgen de kans de namen van de afdelingen de komende tijd nog te optimaliseren. Daarin zitten de buitenlandposten, de dienst Ontwikkelingssamenwerking, de geografische desks waar medewerkers vanuit geografisch perspectief mondiaal moeten volgen wat er gebeurt zodat men daar efficiënt op kan inspelen, maar ook een paar thematische experts voor die thema's waar het departement in de diepte expertise wil ontwikkelen. Ze geeft als voorbeeld mensenrechten, duurzame ontwikkeling of culturele diplomatie.

De derde afdeling is het Juridisch en Internationaal Expertisecentrum, met een groot juridisch team, het team Europese Unie en Internationale Handel, de dienst Controle Strategische Goederen en de dienst die het multilaterale beleid opvolgt.

Ten slotte zijn er nog vier satellieten die inhoudelijk een onafhankelijke koers varen, maar die qua werking en ondersteuning deel uitmaken van dit departement: het project Coördinatie van de Vlaamse Handhaving, dat binnenkort vertrekt naar het nieuwe Agentschap Justitie en Handhaving, het project Platvorm Innovatieve Beleidspraktijken, dat is gestart in september vorig jaar, de diensten van de Vlaamse Bouwmeester en de Vlaamse Statistische Autoriteit.

Er wordt ook ingezet op de werking met hubs (slide 14). Bedoeling is het samenleggen van expertise en inzichten vanuit verschillende achtergronden en vanuit verschillende teams te versterken. Projecthubs zijn een manier om naar een bepaalde opdracht toe te werken, zoals de opening van een nieuwe diplomatieke post, bijvoorbeeld in Kopenhagen. Er zijn ook een aantal thematische hubs. Zo'n hub is een samenwerkingsmodel binnen het departement tussen teams dat meer structureel en permanent van aard is waar collega's met elkaar kunnen afstemmen en inzichten samenleggen. Ze geeft als voorbeeld de thematische hub rond mensenrechten.

1.2. Nieuwe diplomatieke loopbaan

Het Vlaamse regeerakkoord (slide 16) stelt dat een professionele Vlaamse diplomatie de ontwikkeling van een Vlaamse diplomatieke loopbaan vereist. Ook een verbeterd diplomatiek statuut en een vormingstraject voor de Vlaamse vertegenwoordigers werden afgesproken. Daartoe is beslist om een Vlaamse diplomatieke academie op te zetten.

1.2.1. *Diplomatieke werven*

Er zijn vier diplomatieke werven (slide 17) waarvan de verbetering van een diplomatiek statuut en de aanpassing van de titulatuur van de Vlaamse diplomaten de eerste werf is. Voortaan heten de algemeen afgevaardigden van de Vlaamse Regering diplomatiek vertegenwoordiger van Vlaanderen. Verdere afspraken worden opgenomen in de toekomstige onderhandelingen over de nieuwe samenwerkingsakkoorden met het federale beleidsniveau.

Een tweede werf is de ontwikkeling van een Vlaamse diplomatieke loopbaan. De derde werf focust op de vorming van de diplomatieke vertegenwoordiging, de Vlaamse academie waarvan sprake is in het regeerakkoord, en de vierde werf bevat de verdere uitbouw van het Vlaamse diplomatieke netwerk. Dat gebeurt heel concreet door de oprichting van de nieuwe diplomatieke post in Kopenhagen met als ambtsgebied Scandinavië, geopend in januari 2021. De uitbouw van het diplomatieke netwerk is ook gevat in een verdere versterking van het bestaande netwerk.

1.2.2. *Diplomatieke loopbaan*

Wat wil men met de diplomatieke loopbaan bereiken (slide 18)? Ten eerste wil men duidelijke loopbaanpaden creëren. Op dit moment is er geen doorstroommogelijkheid tussen de twee bestaande diplomatieke rollen (adjunct en diplomatiek vertegenwoordiger). Daarnaast wil men ook meer inzetten op horizontale rotatie.

Ten tweede wil men een betere kennis over en ervaring met Vlaanderen versterken, naast een versterking van de wisselwerking tussen binnen- en buitenland in de eigen werking.

Tot op heden was er geen helder beleid voor de terugkeer van uitgezonden personeel naar het hoofdbestuur. In principe konden de Vlaamse diplomaten een hele carrière in het buitenland doorbrengen en van post naar post roteren. Door het installeren van een à twee terugkeerposities naar het hoofdkantoor, probeert men hen wat vaker naar Vlaanderen te halen om de voeling met de eigen overheid en met Vlaanderen sterker te laten behouden. Zo kan men hun expertise versterkt inzetten in het hoofdkantoor en waar nodig ook tegemoetkomen aan een aantal persoonlijke of familiale behoeften om in het eigen land aanwezig te zijn.

Julie Bynens voegt wel toe dat de mensen die op dit moment in het buitenland gesitueerd zijn, buiten de huidige besparingsdoelstelling van de Vlaamse Regering voor het personeelsbestand van de Vlaamse overheid vallen. Dat geldt evenwel niet voor de mensen op het hoofdkantoor in Brussel. Een diplomaat die dus tijdelijk naar een terugkeerpost in Brussel gaat, zou dus een creatie zijn van een extra personeelsplaats. Daar moet rekening mee worden gehouden in de verdere uitrol van deze aanpak.

Wat zijn de principes van een diplomatieke loopbaan (slide 19)? Men wil een loopbaantraject creëren waarbij via een procedure mensen geselecteerd worden die interesse hebben in de diplomatieke loopbaan en die aspirant kunnen worden. Een aspirant is een beleidsmedewerker in het hoofdkantoor in Brussel, die een vormingstraject doorloopt en na verloop van tijd adjunct kan worden op die post. De

adjunct wordt dan weer voorbereid op de functie van diplomatiek vertegenwoordiger. Maar ook een directe aanwerving van een diplomatiek vertegenwoordiger blijft mogelijk.

Wat houdt dat in dat er twee diplomatieke niveaus zullen zijn (slide 20) (de adjuncten en de vertegenwoordigers)? Een aanpassing die in dat kader plaatsvindt, is dat wie nu de functie heeft van attaché Ontwikkelingssamenwerking, adjunct wordt. Het gaat om drie plaatsen: in Zuid-Afrika, in Malawi en in Mozambique. Wie nu de functie heeft, wordt een formele adjunct-vertegenwoordiger die mee in een roterend systeem zal stappen, en in Malawi en Mozambique worden twee experten-beleidsmedewerkers toegevoegd die specifiek die ontwikkelingssamenwerkingsprojecten mee opvolgen en ervoor zorgen dat de specifieke expertise permanent op post aanwezig is. Ook de functie van directeur bij de Europese Unie wordt op termijn een roterende adjunct-functie.

Er zullen dus twee roterende diplomatieke systemen zijn, vertegenwoordigers en adjuncten, periodiek – in principe om de vijf jaar – zodat de ene de andere goed kan ondersteunen en inwerken.

Verder is er zoals gezegd de introductie van een terugkeerfunctie voor de beide diplomatieke functies binnen het departement, waarbij bekeken wordt hoe dat binnen de besparingsdoelstelling voor het departement mogelijk gemaakt kan worden.

1.2.3. *Diplomatieke vorming*

De diplomatieke vorming (slide 22) is een opleidingssysteem waar men vooral modulair en flexibel op wil gaan inzetten. De diplomatie evolueert: er zijn nieuwe spelers, nieuwe werkmethodes en nieuwe onderwerpen. Het is dus zaak om de diplomaten maximaal te ondersteunen om de hoeveelheid van taken die zij op post hebben zo goed mogelijk te kunnen doen. Het gaat daarbij zowel om de huidige mensen, als om de nieuwe collega's.

Om tegemoet te komen aan de diverse vragen en noden die er zijn, zowel vanuit de positie van de collega's op post als vanuit de uitdagingen die soms specifiek voor een post zijn, gaat men met modules werken om op maat gemaakte programma's samen te stellen, die flexibel zijn, zowel naar inhoud als naar tijd en plaats.

De diplomatie is een internationaal netwerk waarin ook plaats is om zaken zoveel mogelijk digitaal virtueel vorm te geven. Vandaar dat de diplomatieke Vlaamse academie geen gebouw zal zijn, maar wel een virtueel geheel waar collega's kunnen aansluiten volgens noodzaak.

De opleiding wordt uitgebouwd op drie grote assen (slide 23): de inhoudelijke vorming, de technische vorming en de ontwikkeling van persoonsgebonden competenties. Dat kan aangevuld worden met ervaringsstages. Voor aspiranten bedraagt de doorlooptijd ongeveer twee jaar. Bedoeling is om in juni 2021 concreet van start te gaan.

Wat de inhoudelijke invalshoek betreft, wil men inzicht geven in en kennis aanreiken over Vlaanderen, de geschiedenis, de cultuur, de troeven en de structuur van de Vlaamse overheid. Op het programma staan ook een aantal werkbezoeken aan de belangrijkste spelers, het ontwikkelen van goede kennis over het Vlaamse buitenlandbeleid en zijn geschiedenis, ontwikkelen van kennis over de belanghebbenden, de economische diplomatie, publieksdiplomatie enzovoort. Waar nodig is dat op maat, zoals over de post waar de diplomaten naartoe zullen gaan.

Persoonsgebonden competenties houdt in dat men opleidt over coachen, integriteit, persoonlijke effectiviteit maar ook over onderhandelingstechnieken.

De technische vaardigheden zijn taalkennis, omgaan met sociale media, maar ook leven als expat.

De opleiding wordt gedeeltelijk gegeven door interne medewerkers die in een aantal materies goed onderlegd zijn, maar waar nodig worden externe spelers ingezet (slide 24).

1.3. Samenwerkingsakkoorden

Vervolgens gaat Julie Bynens in op de knelpunten in de samenwerkingsakkoorden van 1994 (slide 27). Het gaat om het samenwerkingsakkoord inzake de vertegenwoordiging van België in de instellingen van de Europese Unie en het samenwerkingsakkoord inzake de vertegenwoordiging van België in internationale organisaties. Er is een derde samenwerkingsakkoord over het statuut van de vertegenwoordigers, dat in 1995 afgesloten is.

Daarnaast zijn er een aantal samenwerkingsakkoorden die meer sectoraal georganiseerd zijn, zoals het samenwerkingsakkoord van 2007 over de invoer, uitvoer en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel. Dat akkoord gaat over de controle van strategische goederen. Een laatste samenwerkingsakkoord dat nog niet goedgekeurd is, maar als ontwerp zeer ver is geraakt, is een samenwerkingsakkoord over de uitvoer van nucleaire goederen en technologie.

1.3.1. Samenwerkingsakkoord over de Europese Unie

In het eerste samenwerkingsakkoord over de Europese Unie zijn een vijftal zaken aan herziening toe (slide 28). In eerste instantie is de aanpassing aan de institutionele realiteit in België en in Europa noodzakelijk. Het gaat dan niet alleen om de staatshervormingen die de bevoegdheden binnen België hebben verlegd, maar ook om een aantal evoluties die de Europese besluitvorming hebben herzien of hebben aangepast. Een voorbeeld is het Verdrag van Lissabon van 2009 dat onder meer de Europese Raad heeft erkend als een formele instelling van de Europese Unie en waar belangrijke beslissingen worden genomen die een enorme impact hebben op de werking van dat Europese beleidsniveau. De Europese Raad was in 1994 nog geen formeel orgaan en daarover zijn dus geen afspraken gemaakt in het geheel van het samenwerkingsakkoord van 1994.

Ten tweede gaat het over de uitbreiding van het samenwerkingsakkoord tot alle EU-organen, niet enkel tot de formele EU-ministerraden. Het gaat over informele ministerraden, de Europese Raad, potentieel het Comité van permanente vertegenwoordigers (Coreper) maar ook een reeks voorbereidende organen van de Raad, de Raadswerkgroepen of allerlei comités die de Europese Commissie bijstaan in de uitvoering van haar bevoegdheden. Dus in die zin zou de scope van het samenwerkingsakkoord absoluut verruimd moeten worden.

Ten derde moet er ook een regeling komen voor de vertegenwoordiging, de standpuntbepaling en het stemgedrag in de Europese Raad. De Raad van State heeft in 2008 al aangegeven dat de federale overheid en de deelstaten over die aanpassingen in principe een regeling zouden moeten afspreken.

Een vierde punt gaat over de vraag om een aantal Raadsformaties van categorie te veranderen, zodat een Vlaamse minister aan de Europese onderhandelingstafel kan zitten of het woord kan voeren voor regionale bevoegdheden. Er zijn een heel aantal suggesties in die zin.

En tot slot moet men rekening houden met de implementatie van de zesde staats-hervorming. Vlaanderen heeft een aantal nieuwe bevoegdheden gekregen, onder meer op het vlak van arbeidsmarktbeleid, gezondheidszorg, ondernemerschap en energiebeleid. Die bevoegdheden komen ook Europees aan bod en de vraag is om die logica door te trekken.

1.3.2. *Samenwerkingsakkoord over de internationale organisaties*

In het samenwerkingsakkoord over de internationale organisaties gaat het voornamelijk om het aanpassen van het toepassingsgebied dat op dit moment verouderd is en ook limitatief is qua bijlage (slide 29). De bijlage bij het samenwerkingsakkoord zou idealiter worden uitgebreid met organisaties die onder meer actief zijn op het vlak van ontwikkelingssamenwerking, mensenrechten en de controle op de uitvoer van strategische goederen, om ook daar de bevoegdheden binnen België te capteren waarvoor Vlaanderen onder meer bevoegd is.

1.3.3. *Samenwerkingsakkoord over het diplomatiek statuut*

In het samenwerkingsakkoord van 1995 over het diplomatiek statuut ten slotte is het nodig om de titel en de graad van de deelstaatvertegenwoordigers in het buitenland aan te passen (slide 30). Er moeten een aantal afspraken komen voor de verdere bevordering van de Vlaamse diplomaten. In het oude samenwerkingsakkoord zijn zij attaché, de allerlaagste diplomatieke graad. Dat doet geen recht noch aan de opdracht, noch aan de rol, noch aan de bevoegdheid die zij in het buitenland meekrijgen. Het is dus nodig om de rol en de functie aan de behoeften van de deelstaten aan te passen.

Verder vraagt men dat de deelstaten formeel de bevoegdheid krijgen om autonoom verbale nota's te mogen zenden naar de autoriteiten van ontvangstaat voor die zaken waarvoor zij bevoegd zijn. Er zit nog een element in het samenwerkingsakkoord over huisvesting dat op dit moment niet problematisch is, maar waarover men afspraken wil maken. Het gaat over de financiering van eventueel gedeelde huisvesting.

1.4. Mondiale uitdagingen

Op wereldvlak beweegt er heel wat. Er is niet alleen de pandemie, maar ook economisch zijn er heel wat zaken op scherp gezet. Binnen het departement is vorig jaar, naar aanleiding van de COVID-19-crisis, nagedacht over de impact ervan op de wereld. Wat betekent dat voor onze omgeving en zou dat de Vlaamse Regering nopen tot nieuwe standpunten en tot bijsturing? (slide 32)

1.4.1. *Corona als katalysator*

Corona heeft als een katalysator gewerkt voor een aantal precoronatrends. De gezondheids crisis heeft repercussies gehad voor de geopolitieke machtsposities van de grootmachten en het debat heropend over een correctie van het huidige globalisatiemodel. Ook de digitale transitie is in een stroomversnelling gekomen en heeft de uitdagingen duidelijk gemaakt. De migratie- en de klimaatdruk blijft aanhouden, ook al is de internationale mobiliteit tijdelijk gedaald. Ondertussen ziet men dat de ongelijkheid toeneemt. De uiteindelijke sociaal-economische impact zal afhangen van hoe lang en hardnekkig het virus blijft opstoten, maar ook van de impact van de beleidsreactie erop, met name het herstelbeleid.

1.4.2. *Strategische autonomie*

De rode draad is de strategische autonomie. Het concept is niet nieuw. In maart 2019 werd het al gelanceerd op het Europese beleidsniveau en in 2020 vervolgens

in een mededeling over de nieuwe industriestrategie voor Europa gegoten die de Europese Commissie heeft ingediend. De industrie is goed voor ongeveer 20 procent van de economie in de Europese Unie, het gaat om ongeveer 35 miljoen banen. Het is dan ook essentieel voor de toekomstige welvaart in Europa.

Precies die strategie heeft de Europese industrie willen klaarstomen om de transitie te maken naar klimaatneutraliteit en digitaal leiderschap in een sfeer van toenemende concurrentie op het globale speelveld. Op Europees niveau heeft men vastgesteld dat men ambitieus moet zijn op het vlak van technologische ontwikkeling en innovatie, maar tegelijkertijd ook de strategische belangen moet behartigen ten opzichte van derde landen.

Eerlijke concurrentie en handel worden meer en meer bedreigd door handelsspanningen, marktverstoringen en al dan niet verdoken protectionisme. Zeker in de handelsoorlog tussen de VS en China was een ontkoppeling zichtbaar tussen die twee economieën, waarbij de Europese Unie dreigde voor een keuze te komen staan voor een van beide systemen.

Strategische autonomie is door de Europese Commissie zeer prominent naar voren geschoven als een centraal concept in het toekomstige denken. De strategische autonomie van Europa draait om het minder afhankelijk zijn van anderen voor die zaken die wij het hardst nodig hebben. Het gaat over kritieke grondstoffen en technologieën, farmaceutische en medische producten, voeding, infrastructuur, beveiliging en andere strategische zaken. Dat biedt de mogelijkheid dat de Europese industrie een uitgelezen kans krijgt om eigen markten, diensten en producten te ontwikkelen, maar ook om het concurrentievermogen te gaan stimuleren.

Op het moment dat het concept van strategische autonomie vorig jaar werd ingediend, heeft de pandemie de afhankelijkheid nog eens blootgelegd. Julie Bynens geeft het voorbeeld van de mondklappers. Daardoor is er een hele discussie gestart onder beleidsmakers om bepaalde waardeketens te gaan relokalisieren. Er zijn twee scholen ontstaan binnen de Europese Unie: een groep met onder meer Frankrijk en de Centraal- en Oost-Europese landen die vooral de eigen soevereiniteit benadrukken en een groep van de noordelijke landen die een open strategische autonomie voorstaan en geen protectionistisch fort van Europa willen maken.

De strategische autonomie is sindsdien razend snel gestegen op het politieke prioriteitenlijstje en een belangrijk onderdeel geworden van het herstelbeleid van de Europese Commissie. Het is ook meegenomen in de conclusies van de Europese Raad. Debatten daarover zijn er op heel wat niveaus, zoals in de informele industrieraad, de Raadswerkgroepen, maar ook in het hele handelsbeleid. Het is nu weer op tafel gekomen met de nieuwe handelsstrategievisie van de Europese Commissie, waarbij het de bedoeling is om vanuit een open strategische autonomie als Europese Unie eigen keuzes te gaan maken om de wereld meer vorm te geven door middel van leiderschap en engagement op basis van strategische belangen en Europese waarden.

1.5. Vlaamse ontwikkelingssamenwerking

De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking is ook een mondiale uitdaging waar het departement elke dag actief aan werkt (slide 35). Het kaderdecreet Ontwikkelingssamenwerking legt de basis voor het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid. De doelstelling is structurele armoede en ongelijkheid verminderen en bijdragen tot de realisatie van duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in ontwikkelingslanden. Wat het kaderdecreet niet doet, is een thematische of geografische scope vastleggen. Het geeft wel bepalingen mee over de wijze waarop structurele ontwikkelingssteun met een partnerland verloopt. Het moet bijvoorbeeld ODA-berekenbaar zijn.

Er zijn vier grote programma's in het kader van ontwikkelingssamenwerking (slide 35): samenwerking met partnerlanden, flankerende initiatieven, humanitaire hulp en een stukje Noordwerking, naast een positionering ten aanzien van het Europese en multilaterale beleid dat relevant is voor ontwikkelingssamenwerking.

1.5.1. Samenwerking met partnerlanden

De partnerlanden zijn Malawi, Mozambique en Zuid-Afrika (slide 36). De Vlaamse Regering focust op een beperkt aantal landen en binnen die landen op maximaal één sector. Daarop worden de middelen geconcentreerd om versnippering te vermijden.

Dat betekent wel dat men niet zomaar van focussector kan veranderen. Bij een grote uitbraak van corona in Zuid-Afrika bijvoorbeeld, kan men niet de middelen die daar voor klimaat voorzien zijn, heroriënteren naar COVID-19.

In Zuid-Afrika is klimaat heel belangrijk. Op die manier draagt men ook bij aan de internationale klimaatfinanciering waartoe Vlaanderen zich heeft geëngageerd. In Mozambique is de gezondheidssector en in Malawi landbouw de belangrijke focus.

Portefeuillebenadering

De samenwerking verloopt via een portefeuillebenadering (slide 37). Verschillende actoren worden samengebracht om programma's, fondsen en projecten te financieren. De bedoeling is streven naar maximale impact. Er komen interventies waarbij een bepaald type actor soms beter geschikt is dan een ander type actor, afhankelijk van wat men wil bereiken of van het risicobeheer. Zowel zeer innovatieve en risicovolle projecten worden gesteund evenals projecten met een zeer laag risico.

Harmonisatie en coördinatie

Belangrijk is dat men dat niet alleen doet en constant de blik richt op wat andere donoren doen. Vanuit die innovatieve projecten wil men immers ook komen tot het opschalen van de projecten naar andere districten of nationale niveaus, onder meer ook door het laten oppikken van onze initiatieven door andere donoren. Er zijn een aantal mooie succesvoorbeelden.

Risicobeheersing en opvolging

Risicobeheersing is ook belangrijk. Men mag solidair zijn, maar ook niet naïef. Er is een ruim instrumentarium om te bekijken hoe projecten effectief worden geïdentificeerd, opgevolgd, doorgelicht en geëvalueerd. Belangrijk is dat men ook op beleidsniveau een permanente dialoog onderhoudt met de autoriteiten in de partnerlanden.

De strategienota's worden in dialoog opgesteld en worden dus minstens jaarlijks in bilaterale consultaties doorgesproken en bijgestuurd waar nodig.

1.5.2. Flankerende initiatieven

Flankerende initiatieven zijn ook belangrijk. Men probeert bij de gekozen sectoren van de partnerlanden een aantal actoren te betrekken die een nuttige bijdrage kunnen leveren op dat vlak. Zo zijn er ook werksubsidies of is er algemene begrotingssteun voor andere organisaties, zoals multilaterale organisaties, maar ook voor 'Exchange' of ondernemers of het Rode Kruis Vlaanderen.

Multilaterale organisaties zijn essentieel. Er moet een kruisbestuiving komen tussen en de opvolging van het beleid van die organisaties en vervolgens ook de concrete uitvoering van projecten.

Verder probeert men te matchen met interessante Vlaamse prioriteiten en Vlaamse spelers. VITO werkt op dit moment nauw samen met FAO, wat het departement ook met zijn vertegenwoordiging in Rome faciliteert. Maar Vlaanderen trekt ook een van de programma's binnen de Wereldgezondheidsorganisatie over reproductieve gezondheid.

1.5.3. *Humanitaire hulp*

Humanitaire actie is het derde belangrijke programma en is de laatste tien jaar sterkt veranderd (slide 41). Vroeger zette men altijd in op dringende noodhulp. Nu stemt men meer en meer af op de internationale principes van goed humanitair donorschap door veel meer preventief te werken en in te zetten op paraatheid en rehabilitatie. Er is onder andere standaardsteun voor CERF, een wereldwijd fonds voor humanitaire acties.

1.5.4. *Ontwikkelingssamenwerking in Vlaanderen*

Tot slot probeert men ook de ontwikkelingssamenwerkingsagenda in Vlaanderen te verankeren, onder meer door subsidieoproepen te doen aan Vlaamse organisaties om bij te dragen (slide 42). Vlaanderen is niet bevoegd voor de basisfinanciering of erkenning van ngo's. Wel is er een tweejaarlijkse oproep en voorziet men ook in een aantal werksubsidies voor actoren die essentieel zijn voor het betrekken van Vlamingen bij het Zuiden.

Ook het Europese internationale beleid is voor Vlaanderen belangrijk. Het neemt ook daar standpunten in, stemt af met het federale niveau en laat zijn stem horen (slide 43). In de databank kan men zeer actueel de bedragen volgen die Vlaanderen geeft aan ODA, dus aan officieel ontwikkelingssamenwerking aanrekenbare budgetten. Elke toegekende euro voor ontwikkelingssamenwerking kan men daar terugvinden.

De databank bevat gedetailleerde financiële en inhoudelijke informatie (slide 44). Op deze website verschijnt in maart ook het ODA-rapport waarin analyses staan over de inzet van de middelen voor ontwikkelingssamenwerking in 2020. Het bevat ook de gegevens over de klimaatfinanciering.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkomen van Karin Brouwers

Karin Brouwers gaat eerst in op de fusie van Kanselarij en Buitenlandse Zaken, waarover niemand verwonderd was. Bij de bespreking van de begroting vorig jaar waar al een en ander samengevoegd was, bleek het niet zo eenvoudig omdat er bevoegdheden bij elkaar kwamen te zitten die vroeger niet bij elkaar hoorden.

De vakministers van Cultuur, Onderwijs, Economie enzovoort blijven nog altijd de belangrijkste inhoudelijke vormgevers van de internationale dimensie van hun eigen beleidsdomein. Hoe sterk moet de internationale knowhow gebundeld worden om efficiënt en beleidscoherent te kunnen schakelen in het buitenlandse beleid?

Ze wil weten wie de lijnen uitzet. Is dat de minister-president, ook bevoegd voor buitenlandse zaken als 'primus inter pares'? Zet hij inhoudelijk de politieke hoofdlijnen uit vanaf het ogenblik dat er een internationaal aspect mee gemeoid is?

Ze vraagt aan Julie Bynens wat voor haar de belangrijkste meerwaarde is van de fusie van het Departement Buitenlandse Zaken met de Kanselarij.

Wat de mondiale uitdagingen betreft, stelt het lid vast dat ontwikkelingssamenwerking en ook het hele strategische beleid samenzitten. De strategische autonomie en de internationale handel in strategische goederen zitten in één geheel. Ze vraagt in welke mate er een synergie is tussen beide of dat ze lukraak zijn samengezet.

Het is duidelijk dat de samenwerkingsakkoorden geactualiseerd moeten worden. Het lid wil weten of er ook een evaluatie gemaakt is van de positieve kanten van de samenwerkingsakkoorden. Of zijn er alleen maar negatieve aspecten? In welke mate kan men de positieve kanten versterken?

Ze wil graag vernemen hoe de samenwerking op het terrein concreet verloopt. Is men daarmee bezig in werkgroepen samen met het federale niveau, met de andere gemeenschappen of gewesten?

Ook informeert ze naar andere landen waarmee er geen samenwerking is op het vlak van buitenlandse handel en hun departement buitenlandse zaken en de diplomatieke diensten, en ze wil weten waarom er geen samenwerking is.

In verband met de Europese Raden merkt het lid op dat bij een debriefing door Axel Buyse, in de Senaat of in de commissie Buitenlands Beleid, de boodschap komt dat de Vlaamse vertegenwoordigers niet altijd aanwezig mogen zijn. Corona wordt als argument gebruikt om de deelname te beperken. Het lid vindt dat het tijd wordt dat daar een heldere afspraak over gemaakt wordt. De Vlaamse diplomatieke vertegenwoordigers moeten aanwezig kunnen zijn op die vergaderingen en er het woord kunnen nemen. Het stemgedrag is nog wat anders, maar Vlaanderen moet tenminste ook zijn mening kunnen geven op de internationale fora. Ze hoopt dat er werk van wordt gemaakt, want het staat in alle regeerakkoorden sinds ze in het parlement zit. Is daar beweging op het terrein?

2.2. Tussenkost van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe stelt vast dat Julie Bynens zes maanden na de beslissing over de fusie toch al bijzonder ver staat met haar departement.

Men is nog op zoek naar een goede naam voor de samenwerking op het vlak van buitenlands beleid. Hij herinnert zich dat de naam al een paar keer gewijzigd is en hoopt dat men de term Buitenlandse Zaken nog blijft gebruiken en niet te erg afzwakt. In het buitenland en op de Europese en internationale fora moet men wel degelijk aantonen dat Vlaanderen exclusieve bevoegdheden heeft die niet onder een federale of Belgische paraplu zitten en dat er duidelijk een eigen Vlaams buitenlands beleid gevoerd wordt met een volwaardig Departement Buitenlandse Zaken.

Wat de samenwerkingsakkoorden betreft, weet hij dat er op Vlaams niveau eensgezindheid is om ze aan te passen. Er worden vragen gesteld, er zijn resoluties goedgekeurd, maar er moet iets geforceerd worden. Hij richt zich tot de partijen die in het Vlaams Parlement in de meerderheid of in de oppositie zitten, en die federaal ook aan de kar kunnen trekken. De akkoorden zijn niet meer in overeenstemming met de Belgische en Europese institutionele realiteit. De druk moet verhoogd worden, beklemtoont hij.

De beslissing over de aanwezigheid van de Vlaams diplomatiek vertegenwoordiger bij de Europese raden is telkens ad hoc. Het argument dat er maar een beperkt

aantal personen in de zaal aanwezig mag zijn en dat Vlaanderen dus niet kan deelnemen, noemt hij een drogreden en is niet meer aanvaardbaar.

Het diplomatiek statuut bengelt achteraan in de rangorde, terwijl Vlaanderen exclusieve bevoegdheden heeft. Soms zou men eigenlijk op bepaalde domeinen misschien zelfs die federale ambassadeurs moeten wegduwen. Het lid vindt het onaanvaardbaar dat Franstalige politici nu nog altijd weigeren om de institutionele realiteit door te voeren op het vlak van die samenwerkingsakkoorden. Hij vindt dat niet alleen de politici, maar ook de eigen administratie assertiever moet zijn, en beseft tegelijkertijd dat dat gemakkelijk gezegd is.

Bijzonder positief is de naamswijziging van de diplomatiek vertegenwoordigers. Jammer is dat de Vlaamse buitenlandse diplomaten nog altijd maar attaché zijn en dat de buitenlandse diplomaten hen dan ook zo zien. Men moet blijven ijveren voor hun statuut en dat zal op het federale niveau moeten gebeuren.

De federale overheid heeft heel wat ambassades, die bijzonder indrukwekkend zijn en Vlaanderen moet daarnaast zijn huisvesting gaan kopen of huren, wat bijzonder veel kost. Zijn er afspraken dat Vlaanderen zijn plaats krijgt in die ambassades? Het lid heeft het voorrecht gehad heel wat ambassades en de Vlaamse vertegenwoordiging te hebben kunnen bezoeken. Hij wil weten waarom een federale residentie niet gebruikt kan worden wanneer de Vlaamse vertegenwoordiger in het buitenland een activiteit organiseert. Waarom moet een delegatie uit Vlaanderen uitwijken naar een andere plaats, terwijl er een federale residentie is die mogelijk ter beschikking kan worden gesteld van de Vlaamse, maar uiteraard ook van de Waalse of de Brusselse vertegenwoordiging in het buitenland?

Hij herinnert zich dat Julie Bynens als laptopdiplomaat in Genève gewerkt heeft. Laptopdiplomatie is een vertegenwoordiging bij bepaalde internationale instellingen, wat een breuk is met het verleden van de klassieke diplomatie. Wat is de visie van het departement over deze nieuwe vorm van diplomatie?

Hij informeert of er iets in het vooruitzicht wordt gesteld voor de diplomatieke dagen. Hij vindt het belangrijk om dat contact te houden.

Estland is, sinds het ooit het slachtoffer was van een cyberaanval door Rusland, volledig gedigitaliseerd, uiteraard met de bescherming van de privacy. Het noemt zichzelf het Silicon Valley van Europa. Op de Estlandse identiteitskaart is alles terug te vinden. Zo kan men met zijn identiteitskaart digitaal zijn stem uitbrengen, controleren of de verzekering in orde is, of men een rijbewijs heeft of het vervallen is enzovoort. Met één kaart is alles mogelijk.

Wordt er vanuit het departement gewerkt aan de volledige digitalisering, uiteraard binnen de eigen bevoegdheden? Hij suggereert dat Vlaanderen de kaart van de digitalisering trekt.

2.3. Tussenkomst van Emmily Talpe

De fusie is een goede zaak is volgens *Emmily Talpe*. Men kan zo bestuurskrachtig optreden, eendrachtig bepaalde taken als communicatie niet alleen nationaal maar ook wereldwijd uitdragen en de internationale rapportering op een efficiënte wijze brengen. De fusie is al redelijk gevorderd. Is het een efficiënte beslissing geweest? Plant men een audit zodra dit verder uitgerold is? Volgens haar is het heel belangrijk om een fusie nauw te kunnen opvolgen.

Bij de bespreking van de hervormingen bij Toerisme Vlaanderen in deze commissie, werd ook de visie over de hubs toegelicht. Het gaat over een andere manier van samenwerken, waarover er bij het personeel wat ongerustheid was. Ze wil

graag vernemen hoe de sfeer in het nieuwe departement is. Omarmt men die werkwijze of rijzen er ook nog vragen? Hoe pakt men dat in het departement aan zodat iedereen voluntaristisch en constructief aan de slag gaat in het nieuwe verhaal?

Bij de slide over samenwerking buitenland stond de Europese Unie niet vermeld. Is daar een bijzondere reden voor? Het lijkt haar wel belangrijk om die er ook in te integreren.

De drie assen van de diplomatieke academie worden uitgewerkt in modules. Wie is het bredere publiek en welke timing is uitgewerkt? Ze is geïnteresseerd in de inhoud van de verschillende opleidingsmodules. Kan het Vlaams Parlement daarover ook nog mee van gedachten wisselen?

Hoe verhoudt die Vlaamse diplomatieke academie zich ten opzichte van de officiële federale diplomatieke examens? Kan men via de Vlaamse examens ook op de consulaire diplomatieke lijst komen?

Bij de mondiale uitdagingen waar sprake is van de transitiefase tot de zomer 2021, vroeg ze zich af of er vóór de start van de transitie al een review is geweest om de efficiëntie en de bereikte doelen van de afdeling te evalueren, en hoe men dat in de hervorming mee verwerkt heeft. Zal er een jaarlijkse evaluatie of een rapportering zijn over de programma's en de activiteiten die men heeft uitgevoerd?

Wat Vlaanderen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking doet, is nog redelijk onbekend bij het grote publiek. Visibiliteit is wel belangrijk, wil men ook donors aantrekken. Neemt Vlaanderen ook deel aan de internationale donorconferenties? Samenwerken met partners op het terrein, onder andere met de Wereldbank, is heel belangrijk. In Malawi bijvoorbeeld gaat het nog altijd bijzonder moeilijk en men kan elkaar beter ondersteunen.

Over de samenwerkingsakkoorden zijn er al heel wat vragen gesteld. Hoe kan men de regels versterken en ook internationaal slagkrachtig zijn? Ze waarschuwt ervoor geen versnippering te creëren van EU-beleidsdomeinen. Zijn er daar bepaalde mechanismen ingepland?

2.4. Tussenkost van Joris Nachtergaele.

Joris Nachtergaele sluit zich aan bij het pleidooi van Karl Vanlouwe voor een gezonde assertiviteit in het Vlaamse buitenlandse beleid.

Hij vindt het goed dat de inhoud en de verpakking van de diplomatieke loopbaan worden gewijzigd, ook de naamsverandering naar diplomatiek vertegenwoordiger van Vlaanderen. Het is sterk om de attractiviteit van die job te verhogen, wat ook toelaat om meer expertise aan te trekken en de beste mensen op de juiste plaats aan te stellen. Wat is de effectieve timing van die uitrol? Hij heeft nog geen antwoord op zijn schriftelijke vraag daarover gekregen (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2020-21, nr. 1164, aan minister Jan Jambon).

Is de start van de diplomatieke academie in juni 2021 nog altijd haalbaar? Hoe verloopt de inhoudelijke invulling van de modules? Is er ook een bevraging geweest bij het personeel over de noden? Kan dat nuttig zijn om die pakketten daarmee uit te breiden?

Een laatste vraag gaat over de geopolitieke ontwikkeling. Er is de strategische autonomie, er zijn de gevolgen van de covidcrisis en de lessen die men daaruit moet trekken. Hij wil weten welke andere ontwikkelingen Julie Bynens op geopolitiek vlak ziet. Ten eerste is er de omwenteling in Amerika, wat de positionering op

het geopolitieke toneel betreft. Maar er is ook de rol die China de laatste maanden nadrukkelijker weer gaat spelen op het internationale toneel. Ook het doorzetten van dat Chinabeleid heeft gevolgen op het vlak van mensenrechten. Hoe schat zij daarvan de gevolgen in, specifiek voor Vlaanderen?

3. Antwoord van Julie Bynens

Julie Bynens beantwoordt de vragen per spreker.

3.1. Vragen van Karin Brouwers

Ze start met de vraag van Karin Brouwers over het bundelen van het internationale beleid, de verantwoordelijkheid van de ministers en de rol van de minister-president daarin.

Het beleid 'in foro interno en in foro externo' trekt ze ook door binnen de Vlaamse Regering. Elke minister heeft zijn eigen bevoegdheden en in die zin is hij ook het eerst geplaatst om daarover op het internationale terrein afspraken te maken en akkoorden te sluiten. Bij hem zit de expertise en wordt de beleidsvisie uitgewerkt. Vlaanderen is een relatief kleine speler. Het is belangrijk om over een aantal thema's samen te werken en voor coherentie te zorgen, de middelen waar mogelijk samen te leggen, versterkt in te zetten en te vermijden om zaken te gaan doen die elkaar zouden gaan tegenspreken. In essentie is de rol van de minister-president dan ook het bewaken van een gecoördineerd en coherent internationaal beleid met respect voor de vakbevoegdheden van de ministers.

Binnen het departement wordt een en ander nauwgezet gemonitord en afgestemd via een vast overlegorgaan: het Strategisch Overleg Internationale Aangelegenheden oftewel het SOIA. Daaronder werken diverse dossierteams van alle beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid. In dat overleg wordt regelmatig afgestemd over dossiers die binnen de Vlaamse overheid spelen, wordt gemeld welke minister welke zending onderneemt, welke akkoorden in de pijplijn zitten enzovoort. Zo weet men waar Vlaanderen mee bezig is, waar de prioriteiten van de ministers liggen en kan men daar ook maximaal op inspelen.

Als voorbeeld van zo'n type van samenwerking noemt ze het lidmaatschap van Vlaanderen bij de Mekong River Commission in Zuid-Oost-Azië. Er is een samenwerking tussen haar departement, Flanders Investment & Trade, Mobiliteit en Openbare Werken en het Departement Omgeving. Ze zijn samen lid geworden, hebben hun budgetten gepoold en hebben een werkgroep om hun lidmaatschap vorm te geven. Alle expertise en kennis worden in dat internationale gouvernementele platform aangeboden. Tegelijkertijd verkrijgt de werkgroep veel informatie die relevant kan zijn voor bedrijven, zoals interessante contracten of opportuniteiten voor bijvoorbeeld baggerwerken. Die samenwerking maakt het mogelijk om sterker op te treden dan apart. Het helpt ook om de contacten in Brussel met die ambassades concreet vorm te geven en de samenwerking niet te beperken tot verklaringen, maar ook echt te gaan onderbouwen met acties en middelen.

Wat de meerwaarde van de fusie betreft, verwijst ze naar de onderdelen communicatie en internationale rapportage, wat ook al in het Vlaamse regeerakkoord stond. Ze is bijzonder blij met de sterke communicatiedienst en het samenbrengen van die twee componenten. De sleutel van het toekomstige succes van het departement is de belangen in het binnenland internationaal te kunnen doorvertalen. Vandaag de dag is er geen enkele binnenlandse uitdaging meer, waar men geen hulp, samenwerking of oplossing moet zoeken die ook internationaal relevant is, zij het grensoverschrijdend, zij het Europees, zij het internationaal.

Door de coördinatie van het binnenlandse beleid op de radar te hebben – waar liggen de prioriteiten van Vlaanderen – en de koppeling te maken met het internationale beleid hoopt de secretaris-generaal met het fusiedepartement nog meer dan vroeger de lijnen heel kort te kunnen houden en heel snel te kunnen schakelen.

Een actueel voorbeeld is het Vlaamse relanceplan Vlaamse Veerkracht. De Vlaamse Regering heeft heel duidelijk meegegeven op welke Vlaamse projecten men mag inzetten, maar heeft anderzijds expliciet de opdracht gegeven om daar ook een Europese insteek van maken. Een groot deel van de Europese budgetten, bijna de helft van wat het Vlaamse niveau nodig heeft, moet via Europa binnengehaald worden. Haar departement coördineert de Vlaamse projecten, maar ook de Europese insteek. Op die manier zijn de lijnen heel kort en wordt er dagelijks afgestemd. Zodra de budgetten zijn binnengehaald, is het de vakbevoegdheid van elke minister om de eigen projecten in eerste instantie te trekken. Dat zijn concrete voorbeelden waarvan ze hoopt om met de fusie verder te kunnen geraken.

Ook de creatie van een ministudiedienst, de Dienst Strategische Inzichten en Analyses, kan zowel voor een aantal binnenlandse als buitenlandse uitdagingen interessant zijn. Ook hier wordt weer de synergie gezocht. Wat is vanuit onze eigen belangen relevant en waar moeten wij internationaal actief zijn om dat zoveel mogelijk te verwezenlijken? Dat gebeurt vanuit een goed begrepen eigenbelang dat Vlaanderen absoluut op tafel mag leggen, maar ook vanuit die mondiale solidariteit die Vlaanderen wil opnemen.

Ontwikkelingssamenwerking en de dienst Controle Strategische Goederen zitten in het nieuwe organogram niet meer in dezelfde afdeling, in het oude was dat wel het geval. De dienst Controle Strategische Goederen is nu gekoppeld aan de Europese Unie, Internationale Handel en Multilateraal Beleid, naast de Juridische Dienst. Ontwikkelingssamenwerking zit bij de geografische desks, bij de buitenlandkantoren en bij de thematische experts.

De dienst Controle Strategische Goederen waakt erover dat dualusegoederen niet op de verkeerde plaats terechtkomen. Die dienst heeft een zeer sterke opdracht op het vlak van bewaken van veiligheid en vrede, en in die zin zijn er zeker raakvlakken met ontwikkelingssamenwerking en aandacht voor de mensenrechten.

Het samenwerkingsakkoord heeft natuurlijk zijn positieve kanten. Het feit dat die samenwerkingsakkoorden er zo snel na de staatshervorming van 1993 gekomen zijn, is absoluut essentieel. Ze geven een kader om de samenwerking vorm te geven. Dat was toen een belangrijke realisatie. Belangrijk is evenwel dat ze de evolutie volgen, niet alleen in België maar ook in de Europese of internationale instellingen waarmee Vlaanderen samenwerkt.

Vanuit de samenwerking kan men immers elkaars sterkten inzetten, elkaars expertise gaan valideren op een manier die vertrouwenwekkend is. Vanuit die doelstelling voelt men soms ook aan dat de expertise in huis uitgespeeld kan worden in bepaalde debatten.

Niet alleen expertise, maar ook de netwerken met heel wat belanghebbenden en partners, zijn belangrijk, zoals bij het mobiliteitsbeleid op Europees niveau.

In de praktijk probeert men natuurlijk maximaal samen te werken en wordt er in die zin al eens ad hoc afgeweken van een aantal afspraken, maar het blijft zeer sterk afhankelijk van persoonlijkheden. Als de samenstelling op een diplomatieke post verandert qua personeelsbezetting, dan kunnen de afspraken in die zin ook wel wat schuiven, en dat maakt het coherent optreden niet altijd even slagkrachtig.

Ook op het vlak van de Europese Raad is dat het geval. In uitzonderlijke gevallen heeft men toegestaan dat de Vlaamse vertegenwoordiging aangesloten is aan de Belgische delegatie. Dat moet mogelijk zijn. De Belgische delegatie zit in een andere ruimte op een andere verdieping dan de regeringsleiders en wordt geregeld gebriefd over wat er gebeurt. Dat is belangrijk om de regeringsleider heel snel te kunnen voeden met informatie en met expertise.

Of er landen zijn waar er geen contacten mee zijn qua buitenlandse handel en buitenlandse zaken? Er is geen structureel netwerk over heel de wereld. Vlaanderen heeft wel een aantal strategische partners, die staan ook in het regeerakkoord. Deze regering heeft een aantal keuzes gemaakt, wat niet uitsluit dat men het netwerk breed probeert te onderhouden.

Internationale handel verloopt via die Europese Unie, maar er zijn ook zeer geregeld grote netwerkmomenten om contacten te leggen en om opportuniteiten te verkennen. Ook hier tracht men dat vanuit dat een welbegrepen eigenbelang van Vlaanderen te doen en vanuit de mondiale solidariteit.

3.2. Vragen van Karl Vanlouwe

Ze verduidelijkt dat het niet de bedoeling is om de naam van het departement te wijzigen. Haar boodschap ging over de naam van de afdelingen. Het departement is bewust niet genoemd naar alle onderdelen van de voormalige departementen. Er is gekozen voor een krachtige benaming, die ook in de Engelse vertaling duidelijk is.

Ze bevestigt dat inzake de samenwerkingsakkoorden de boodschap aan de collega's wordt meegegeven om constructief-assertief op te treden. In het welbegrepen Vlaamse eigenbelang leggen ze de zaken op tafel, waarvan men denkt dat ze op tafel moeten liggen.

Op de vraag over huisvesting heeft ze een gemengd antwoord. De ambassades zijn de kantoren van de federale diplomatie, de residentie is het huis van de ambassadeur. Dat maakt het wat moeilijker om hem daarover aan te spreken, zeker als het gaat over Vlaamse events, waar we ook een Vlaamse uitstraling aan willen geven.

Deze en de vorige regering hebben een zeer expliciete keuze gemaakt om voor de ambassades zoveel mogelijk te streven naar eigen Vlaamse huisvesting, om zo de visibiliteit van Vlaanderen expliciet op de radar te zetten.

Soms wordt in overleg met de federale ambassadeur een beroep gedaan op zijn residentie. Daar is er vaak een afweging tussen het belang van de zichtbaarheid van een Vlaams event versus het laten plaatsvinden in de woning van de ambassadeur.

Ze is geen voorstander van de laptopdiplomatie. Doorslaggevend is het gegeven dat diplomatie in essentie te maken heeft met het opbouwen van relaties, het opbouwen van een netwerk, het opbouwen van reputatie en zichtbaarheid en kennis van de lokale situatie. Daarvoor is een zeer doorgedreven aanpak nodig, inspelen op opportuniteiten, ogen en oren openhouden en heel flexibel zijn in wat er op een bepaald moment in een bepaald ambtsgebied mogelijk is. Fysiek aanwezig zijn maximaliseert die opportuniteit.

Ze sluit niet uit dat laptopdiplomatie ooit kan. De Vlaamse overheid moet flexibel kunnen zijn en ze verwijst naar de terugkeerfunctie voor een diplomaat. Dat is beperkt en afhankelijk van de globale besparingsdoelstelling. Het gaat om mensen met zeer veel expertise voor wie bekeken wordt welke functie interessant kan zijn

om op te nemen in het departement of binnen de Vlaamse overheid. Als blijkt dat er een thema is waarin Vlaanderen zich expliciet wil profileren en dat zeer actueel is, dan is het mogelijk dat een teruggekeerde diplomaat tijdelijk vanuit het hoofdkantoor een opdracht opneemt en daar internationaal zeer actief gaat op werken. Dat zou men dan een laptopdiplomaat kunnen noemen.

De diplomatieke dagen zullen virtueel plaatsvinden dit jaar. Ook vorig jaar verliepen ze virtueel, net als de contacten met de medewerkers op de post. In februari waren er virtuele sessies om de mensen in het buitenland samen te brengen, informatie uit te wisselen en een aantal zaken op hun radar te zetten. Daarbij was ook een gezamenlijk event met Flanders Investment & Trade. Ze belooft een ontmoeting met de commissie wat een interessante formule is, hopelijk fysiek en als het moet virtueel.

Julie Bynens bevestigt dat het departement contact gehad heeft met Estland toen het zeer actief inzette op e-governement en dat contact wordt voortgezet. Ze noemt ook het nieuwe agentschap Digitaal Vlaanderen, dat op de interne werking een zeer uitgesproken opdracht zal krijgen om Vlaanderen ook op dat vlak in de top vijf van Europa te krijgen.

Waar ze met het departement mee op inzet, is de coördinatie van het digitaliseringsbeleid van de Europese Unie. Die coördinatie en de afstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen wordt wel getrokken door haar departement om te kunnen volgen wat er gebeurt. Die informatie wordt natuurlijk ook doorgeven aan het nieuw te creëren agentschap Digitaal Vlaanderen. Zo kan de internationale component waar nuttig en nodig meegenomen worden. Er is trouwens ook een strategisch stuurorgaan ICT binnen de Vlaamse overheid actief dat ook dat type van internationale dossiers volgt.

3.3. Vragen van Emmily Talpe

De secretaris-generaal vindt het te vroeg om op de vraag van Emmily Talpe te antwoorden of er al efficiëntieresultaten van de fusie zijn. Door de vraag van de Vlaamse Regering om zeer snel te fusioneren is in eerste instantie de meer formele stap gezet en wordt nu aan de verdere integratie gewerkt. Er lopen nog heel wat trajecten onder andere over de ondersteunende diensten, maar ook over het verder scherpstellen van doelstellingen, werkpakketten, budgetten. Het duurt dus nog even om dat allemaal te finaliseren en te kijken waar die efficiëntiewinsten zitten.

De fusie is geen bijkomende besparingsoperatie. De besparingen die de voormalige departementen hebben meegekregen worden samengelegd en die wil men realiseren.

Volgens haar kan er intern via efficiëntieoefeningen onderzocht worden waar er eventueel capaciteit te krijgen is om die in te zetten op een aantal nieuwe opdrachten. Het gaat dan om opdrachten die bij de start van deze legislatuur veel minder bekend waren. Als voorbeeld geeft ze het relancebeleid van de Vlaamse Regering, waar haar departement zeer actief op werkt, een aantal grote campagnes die de Vlaamse Regering voor ogen heeft, maar bijvoorbeeld ook de oefening rond de Vlaamse brede heroverweging om samen met het Departement Financiën en Begroting zaken mee in goede banen leiden.

Audit Vlaanderen komt sowieso dit jaar langs om te kijken hoe het staat. Maar dat is geen echte effectmeting over de fusie, besluit ze.

Toerisme Vlaanderen heeft net als haar departement hubs gecreëerd, maar er een iets andere invulling aan gegeven. Ze besluit dat het goed zit, ondanks de grote verschillen tussen de twee gefuseerde departementen en de snelheid van de fusie.

Natuurlijk zijn er mensen die nog vragen hebben, maar ze denkt dat het op een positieve manier evolueert. Ze heeft het ook zeer actief gemonitord via de fusiebarometer, een interne bevraging die regelmatig wordt uitgestuurd. Verder zijn heel wat trajecten participatief opgebouwd, zeker die over de organisatieprincipes. Nu is het vooral belangrijk om naar de echte omslag toe te werken. De collega's in de praktijk te laten voelen wat de effecten en de positieve elementen daarvan zijn. Ze is best wel positief, wat niet wil zeggen dat er geen vragen zouden leven op dit moment.

Ze verduidelijkt dat op het organogram het team Europese Unie niet in dezelfde afdeling zal zitten als de buitenlandkantoren. Het team EU zal in de Afdeling Juridisch en Internationaal Expertisecentrum zitten, gekoppeld aan de Internationale Handel, Controle Strategische Goederen en Multilateraal Beleid. Handel is een grote opdracht van de Europese Commissie die bevoegd is om namens de lidstaten op te treden. De linken zijn zeer uitgesproken. Ook bij de controle van strategische goederen is het Europese niveau een essentiële speler in het geheel. En verder ziet men op multilateraal vlak dat er veel vaker dan vroeger vooraf overleg is onder de Europese lidstaten. Men kijkt hoe men eventueel afgestemd positie kan innemen ten aanzien van multilaterale organisaties. Daarom zijn de linken daar in eerste instanties gemaakt. Uiteraard zijn de componenten die in andere afdelingen zitten ook heel relevant. Daarom zijn er hubs geïntroduceerd die moeten toelaten dat er tussen teams, wanneer nodig, dagelijks wordt afgestemd.

Er is net een hub gestart rond het externe beleid van de Europese Unie, waar niet alleen het team EU en het team Internationale Handel in zitten, maar ook de medewerkers van de geodesk en Ontwikkelingssamenwerking. Zo kunnen standpunten, adviezen en voorbereidingen voor de minister afgestemd worden. Men probeert dus daar die synergieën te zoeken, eerder dan een reusachtige afdeling buitenlandse zaken te creëren die zowel qua budget als qua thema zeer ruim wordt.

De diplomatieke academie focust in eerste instantie op de diplomaten zelf, de aspiranten, de adjuncten en de diplomatieke vertegenwoordigers. Maar omdat men die sessies zo virtueel mogelijk wil organiseren, kan iedereen, ongeacht waar die zit, ze volgen. Ze worden opgenomen en waar nuttig ter beschikking gesteld voor de mensen in Brussel.

Het is geen academie om de brede burger te voeden met informatie. Men wil geen concurrentie doen aan onze universiteiten en de hogescholen die op dat vlak heel wat zaken aanbieden. De focus ligt op de behoeften van de eigen medewerkers.

Het is de bedoeling om de diplomatieke academie op korte termijn uit te rollen. Op dit moment loopt er een examen voor nieuwe diplomatieke vertegenwoordigers. Omdat er een aantal concrete noden zijn, wordt er onmiddellijk op het hoogste niveau geworven. Voor wie op korte termijn in die carrière gaat starten, gaat men een aantal van die modules gebruiken, zeker wat in huis ontwikkeld wordt zoals de geschiedenis van het Vlaamse buitenlands beleid, de structuur van de Vlaamse overheid, de contacten met de belangrijkste stakeholders, de economische diplomatie samen met Flanders Investment & Trade enzovoort. De virtuele academie wordt modulair en flexibel opgebouwd.

Het Vlaamse diplomatieke circuit en het federale diplomatieke circuit zijn twee aparte circuits met een eigen toelatingsexamen en dus ook eigen vormingsmogelijkheden. Er zijn op dit ogenblik geen afspraken over wederzijdse uitwisseling of afstemming.

Nieuwe zaken waar het fusiedepartement een rol in zou willen spelen, is bijvoorbeeld de coördinatie van de visie op de vrijwaring van de strategische belangen. Strategische autonomie heeft verschillende aspecten. Het Departement EWI volgt

dat sterk vanuit het industriebeleid, maar heeft ook raakvlakken met de screening van Foreign Direct Investments. Bedoeling is om de Vlaamse aanpak op één lijn te krijgen.

Ontwikkelingssamenwerking is nog niet zo bekend bij het bredere publiek en heeft een bescheidener budget dan bijvoorbeeld de federale overheid.

Via de vierde pijler wordt sterk ingezet op de component over Noordwerking. Daarbij wordt samengewerkt met onder meer Mo Magazine en IPS die men specifiek inschakelt om het communicatief op de radar te zetten.

Af en toe is er een deelname aan internationale donorconferenties en is Vlaanderen in dat kader soms de donor. Jaarlijks gebeurt dat bijvoorbeeld in New York met de CERF in het kader van humanitaire hulp, waar Vlaanderen dan budgetten aankondigt.

De samenwerking met partners op het terrein in Malawi is een succesverhaal van de Vlaamse overheid, dat soms wat te weinig op de radar staat. Vlaanderen is in Malawi een van de weinige aanwezige donoren. Het is een zeer arm land met grote uitdagingen. Vlaanderen zit daar in een donorgroep met belangrijke spelers als de Wereldbank, het IMF, de Europese Unie en een aantal andere Europese lidstaten.

Vlaanderen heeft in Malawi een paar toonaangevende projecten en is daar gesprekspartner voor die spelers. Het is ook een van de redenen waarom de attachés Ontwikkelingssamenwerking een upgrade naar adjunct-vertegenwoordigers krijgen. Die twee functies gaan ook mee roteren, omdat ze een essentieel contact en een interessant netwerk hebben.

Ze beaamt dat het samenwerkingsakkoord niet mag leiden tot een verdere versnippering, vandaar dat de coördinatie van die samenwerkingsakkoorden binnen het departement wordt gevolgd. Alle beleidsdomeinen wordt input gevraagd en dat wordt samengebracht. De minister-president neemt de leiding in de onderhandelingen, zodat ook op het vlak van coherentie en coördinatie een duidelijke lijn wordt uitgezet.

3.4. Vragen van Joris Nachtergaele

Wat de vraag van Joris Nachtergaele over de timing van de uitrol van de diplomatieke loopbaan betreft, geeft ze aan dat men er nu volop mee bezig is. Dit jaar komen er nog een aantal wervingen op het niveau diplomatiek vertegenwoordiger. Bedoeling is om in 2021 aspiranten te zoeken die men voor het einde van deze legislatuur kan opleiden tot adjunct. In de groep van diplomatiek vertegenwoordigers zijn er de komende vier à vijf jaar een aantal pensioneringen. Dit jaar moet het allemaal op punt gezet worden, rekening houdend met de impact op het eigen personeelsbestand en met het feit dat de medewerkers in Brussel meegeteld worden en die in het buitenland niet.

De vragen over de timing van de Vlaamse academie zijn goeddeels beantwoord. Een paar modules starten dit jaar. De collega's in het buitenland zijn bevraagd over hun interesses en behoeften en die output wordt meegenomen in de modules. Die worden flexibel uitgewerkt en kunnen op basis van de behoeften aangepast worden. Inspelen op actualiteit is ook belangrijk. Ze geeft als voorbeeld een opleiding geopolitiek. Zelf brieft ze de mensen in het buitenland nu elke maand of elke twee maanden om een aantal van de belangrijke zaken die in Vlaanderen spelen op hun radar te zetten.

Geopolitiek zijn er een aantal evoluties, bevestigt ze. De VS zijn door het aantreden van Joe Biden in een andere context getreden. Het is duidelijk dat Joe Biden meer

aandacht zal hebben voor het internationale beleid dan zijn voorganger. Maar ook voor het thuisfront, gezien de covidcrisis is dat logisch. Ook gelet op de grote economische impact ervan.

Joe Biden heeft al een aantal engagements geuit voor het opnieuw activeren van de multilaterale context. Concreet gaat het bijvoorbeeld over het Klimaatakkoord van Parijs en het akkoord met Iran. Voor Vlaanderen is het bijzonder belangrijk omdat het bij een multilateraal kader alleen maar te winnen heeft, op het vlak van rechtszekerheid en op het vlak van afspraken die dan op een groter niveau kunnen worden afgedwongen.

China is een moeilijke kwestie. Julie Bynens overweegt er om een hub in het departement van te maken omdat er bijzonder veel elementen samenkomen.

De Europese Unie heeft eind 2020 een investeringsakkoord afgesloten met China. Dat akkoord probeert de nadelige positie van een aantal Europese spelers voor een stuk weg te werken. Toegang krijgen tot de Chinese markt is immers niet eenvoudig.

Er spelen wel heel wat vragen met betrekking tot mensenrechten die problematisch zijn. Ook de positie die China geopolitiek probeert in te nemen is problematisch. De invloed van China op het Afrikaanse continent is door de coronacrisis toegenomen. Ze stelt ook vast dat China actief relaties onderhoudt met een aantal Europese lidstaten.

Het wordt belangrijk om een en ander samen te leggen en te bekijken wat dat betekent voor de belangen van Vlaanderen, vanuit zijn open economie.

3.5. Tussenkoms van Johan Deckmyn

Johan Deckmyn beperkt zich tot een statement. Ten eerste vindt hij het vrijwaren van de strategische belangen belangrijk. Strategische autonomie is een zeer belangrijk gegeven waar men blijvend aandacht voor moet hebben.

Een tweede bezorgdheid, waarover aan de minister-president al enkele vragen zijn gesteld, is het diplomatieke statuut van het Vlaamse diplomatieke korps. Dat Axel Buyse, diplomatiek vertegenwoordiger voor Vlaanderen, niet aanwezig mocht zijn op een Europees forum met covid als excuus, geeft aan dat de verhouding tussen de Belgische diplomatie en Vlaamse diplomatie zoek is. Hij apprecieert de mooie initiatieven van de secretaris-generaal om daaraan tegemoet te komen met een eigen diplomatiek statuut.

Een laatste aandachtspunt is de aanpassing van de samenwerkingsakkoorden 1994 aan de institutionele realiteit. In deze commissie is daar al veel debat over gevoerd. De uiteenzetting van Julie Bynens daarover is verhelderend, besluit hij.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Karin BROUWERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

BBT	beleids- en begrotingstoelichting
CERF	Central Emergency Response Fund
Coreper	Comité van permanente vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten bij de Europese Unie
EU	Europese Unie
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IMF	International Monetary Fund
IPS	Inter Press Service
IT	informatietechnologie
ngo	niet-gouvernementele organisatie
ODA	official development assistance
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VS	Verenigde Staten